

# **Intentieverklaring Bestuurlijk Overleg Water AGV-gebied (BOWA)**

## Ondergetekenden

de colleges van burgemeester en wethouders van de aan het slot van deze intentieverklaring vermelde gemeenten in het beheersgebied van het Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht, die blijkens ondertekening deelnemen aan de onderhavige verklaring (hierna: 'de gemeenten').

en

het dagelijks bestuur van het Hoogheemraadschap Amstel Gooi en Vecht (hierna: 'het waterschap').

## Signaleren/overwegen dat:

De koepel van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en Unie van Waterschappen (UVW) in juni 2010 bestuurlijk een samenwerkingsovereenkomst hebben gesloten. Als vervolg daarop is het Bestuursakkoord Water opgesteld en ondertekend door Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en drinkwaterbedrijven op 23 mei 2011 in Rotterdam. In het akkoord staan concrete afspraken over een doelmatiger waterbeheer, waarbij randvoorwaarden zijn aangegeven om doelmatigheidswinst te kunnen realiseren volgens de volgende drie lijnen:

- wegnemen van belemmeringen in de wetgeving voor gemeenten;
- afstemmen van de investeringsbeslissingen op het niveau van zuiveringskringen;
- meer samenwerking in het operationele beheer.

Daarbij voor de implementatie de volgende prestatieafspraken geformuleerd zijn:

- benoeming van bestuurlijke trekkers vanuit de deelnemende gemeenten en het waterschap voor eind 2010;
- bindende afspraken over de wijze van samenwerking voor eind 2011;
- effectieve en doelmatige samenwerking in meer dan 75% van de zuiveringskringen voor eind 2012;

Het rijksbeleid zoals vastgelegd in het Bestuursakkoord Water (juli 2011) gericht is op het vergroten van de doelmatigheid en transparantie in de waterketen.

De onderlinge samenwerking van gemeenten of samenwerking van de gemeenten met het waterschap door een intensivering van de bundeling van kennis en capaciteit tot doel heeft:

- vergroting van de kwaliteit;
- kostenbesparing;
- verminderen kwetsbaarheid.

Uit de rapportage Benchmark Rioleringszorg uitgevoerd door RIONED is gebleken, dat er kansen zijn om door middel van samenwerking tussen de partijen tot verbeteringen te komen in zowel de kwaliteit als de efficiency van de rioleringszorg.

Het Bestuursakkoord Water en het plan van aanpak van de VNG en UvW niet voorzien in overdracht van taken en dat ieder de regie en verantwoordelijkheid houdt van de bestaande taakverdeling in de waterketen en dat ieder de volledige flexibiliteit en keuzemogelijkheid heeft om te participeren in de uit te werken business cases.

In het Bestuurlijk Overleg Water van de gemeenten in het AGV-gebied (hierna: BOWA) van 4 april 2011 een plan van aanpak in de (afval-)waterketen in het AGV-gebied is vastgesteld, dat als bijlage 2 bij deze intentieverklaring is gevoegd.

In dat overleg een keuze is gemaakt voor een regio-indeling op basis van variant 2 (bijlage 3).

In het ambtelijk overleg van ISARIZ (Intergemeentelijke Samenwerking Rioleringszorg) van 27 juni 2011 een lijst met kansrijke onderwerpen voor de samenwerking is geïnventariseerd (zie bijlage 1).

## Stellen zich ten doel:

In 2012 de meerwaarde door samenwerking in de waterketen voor afvalwater, hemelwater en grondwater nader te onderzoeken, door het opstellen van enkele business cases, inclusief kosten baten analyse, van onderwerpen zoals in de lijst van Isariz benoemd.

De benodigde kerncijfers te verzamelen t.b.v. haalbaarheidsonderzoek naar (modulaire) samenwerking op andere rioleringstaken dan in de hiervoor bedoelde business cases.

In 2020 inhoud te hebben gegeven aan de landelijke doelstellingen, waarvan minder meerkosten in de regio een onderdeel vormt.

### **Spreken de intentie uit:**

De samenwerking in de waterketen bestuurlijk te borgen, verder te intensiveren, te verbreden en te structureren.

Op een pragmatische en constructieve wijze samen te werken op basis van wederzijds vertrouwen in elkaars expertise en intenties.

Bij actualisatie van beleid de samenwerking in de waterketen te verankeren en waar mogelijk en gewenst harmonisatie van beleid na te streven.

Zorg te dragen voor het informeren van de eigen organisatie ten behoeve van draagvlak.

De wenselijkheid en vorm van gezamenlijke communicatie rond de ontwikkeling van de samenwerking te onderzoeken en uit te werken.

Eind 2012 het proces en de resultaten te evalueren en de vervolgstappen vast te leggen in een overeenkomst om de structurele samenwerking vast te leggen.

### **Zij gaan dit in 2012 doen door:**

Op basis van het Plan van Aanpak voor 2012 (BOWA 4 april 2011) zorg te dragen voor voldoende en tijdige inbreng van relevante informatie en menskracht ten behoeve van de projectteams en door de middelen ter beschikking te stellen voor de ambtelijk secretaris, waarover separaat besluitvorming plaatsvindt;

Business cases uit te werken voor gezamenlijke neerslagmeting, gezamenlijk calamiteitenplan, drie nog nader te bepalen onderwerpen uit bovengenoemde ISARIZ lijst van onderwerpen en modulaire samenwerking op overige rioleringstaken conform het Plan van Aanpak.

De uitkomsten van de in 2012 uit te werken business cases in het derde kwartaal van 2012, of zoveel eerder als mogelijk is, gezamenlijk te beoordelen.

Aansluitend te komen tot definitieve aanmelding van de samenwerkingspartners en vaststelling van de gewenste samenwerkingsmodules per deelnemende gemeente.

Een samenwerkingscontract tussen de partners op te stellen, gericht op het uitwerken van technische, praktische en organisatorische aspecten in een implementatieplan.

Eind 2012 te komen tot definitieve besluitvorming bij de individuele samenwerkingspartners.

Eind 2012 het proces en de resultaten te evalueren en vervolgstappen in de ontwikkeling van de structurele samenwerking vast te stellen.

In te stemmen met het Plan van aanpak (bijlage 2) en de voorgestelde regio indeling (bijlage 3)

### **Overlegstructuur:**

Gemeenten en waterschap hebben gekozen voor een praktische overlegstructuur, zoveel mogelijk aansluitend aan de bestaande overlegstructuur:

- het BOWA (Bestuurlijk Overleg Water AGV-gebied) waar de deelnemende gemeenten en het waterschap bestuurlijk vertegenwoordigd zijn inclusief ambtelijke ondersteuning.
- een voorbereidingscommissie bestaande uit het bestuurlijke duo, drie bestuurlijke vertegenwoordigers uit de deelnemende gemeenten en het leidend team;
- een bestuurlijk duo bestaande uit een wethouder van één der deelnemende gemeenten en een dagelijks bestuurslid van het Waterschap;

Daarnaast zijn nog ambtelijke overleggen.

## **Intentieverklaring**

Aldus overeengekomen, in enkelvoud opgemaakt en ondertekend op 12 december 2011 te Diemen.



## **Bijlage 1      Toelichting**

In het kader van het Bestuursakkoord Water (2011) hebben de gemeenten in het beheersgebied van het Hoogheemraadschap van Amstel, Gooi en Vecht de handen met elkaar en met het hoogheemraadschap op initiatief van de gemeente Diemen ineengeslagen. Dit samenwerkingsverband heeft als naam Bestuurlijk Overleg Water AGV-gebied (BOWA) gekregen.

Primaire doel van de samenwerking is om de stijging van de lasten te beperken conform de doelstellingen zoals in het Bestuursakkoord Water (2011) beschreven. Om dit mogelijk te maken moet invulling gegeven aan de drie K's zoals door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) beschreven: Kosten, Kwaliteit, Kwetsbaarheid. Als deze drie goed met elkaar in balans zijn, kan de doelstelling om de kostenstijging te beperken tot 2020 worden gerealiseerd.

De samenwerking behoeft adequate bestuurlijke rugdekking en uiteindelijk concrete werkbare afspraken. Op dit moment zijn dergelijke concrete afspraken nog niet te maken. Daarom is een soort tweetraps raket voorgesteld.

De eerste trap betreft de bijgaande intentieverklaring. Deze heeft vooral tot doel om elkaar over en weer te binden aan de expliciete intentie om samen dit pad op te gaan. Verder dan dat kan het op dit moment eenvoudigweg nog niet gaan, omdat nog geen concrete informatie is op grond waarvan concrete verdergaande afspraken kunnen worden gemaakt.

Deze concretisering is de tweede trap. De aanpak is daarbij als volgt. In het ambtelijk overlegorgaan Intergemeentelijke samenwerking Rioleringszorg Amstel, Gooi en Vecht (ISARIZ) is een aantal onderwerpen benoemd waarvan op uitvoeringsniveau is aangegeven dat deze mogelijkheden bieden voor kostenbesparing. Deze lijst omvat de volgende onderwerpen:

- Gezamenlijke neerslagmeting. Dit wordt als meest gemakkelijk gezien, en is met name voor de lager gelegen gemeente relevant.
- Gezamenlijk calamiteitenplan
- Regionaal meetnetwerk grondwater
- Opstellen OAS per zuiveringskring
- Opstellen Afvalwaterakkoord per zuiveringskring
- Gezamenlijke storingsdienst, door het operationeel beheer uit te voeren in de eigen regio (voorbeeld GAD)
- Versterken van goed opdrachtgeverschap op tal van onderwerpen, o.a. door het inrichten van kennisteams omtrent een specifiek onderwerp (zie o.a. volgend punt)
- Inrichten van platform voor het gezamenlijk opstellen van een GRP (met name het beleidsdeel) en het delen van kennis hieromtrent (bv het opstellen van een Programma van Eisen die voor iedereen toepasbaar is, en een platform waarin iedereen zijn kennisvragen en -antwoorden in kan brengen)
- Inrichten gebiedsdekkend rioolbeheersysteem (zodat elke gemeente dezelfde gegevens op dezelfde manier invult en interpreteert; dit scheelt tijdsinvestering en bijbehorende kosten bij gebruik en van de gegevens, en maakt uitwisseling van kennis gemakkelijker)

Dit is een eerste lijst, die zich in de loop van de tijd verder zal door ontwikkelen. Op grond van deze lijst worden de afzonderlijke onderwerpen stuk voor stuk uitgewerkt in een business case. In de business case wordt inzichtelijk gemaakt welke winst te behalen is ten aanzien van de drie K's. Ook wordt inzichtelijk gemaakt welke wijze van samenwerken daarbij het best dienstbaar is aan het bereiken van dit doel. Met andere woorden, wie doet wat, wie betaalt wat en wat levert dat op. Als dat voldoende is uitgewerkt mondt het uit in een voorstel aan het BOWA om de samenwerking vast te stellen, zodat daarna daadwerkelijk gestart kan worden.

In de loop van 2012 zal door de uitwerking van een aantal van deze business cases een voldoende beeld ontstaan over de wijze waarop de samenwerking het best kan worden vormgegeven. Daarbij moet aandacht zijn voor het feit dat besturen in staat moeten zijn en blijven om te kunnen sturen, maar ook dat voldoende bewegingsvrijheid op uitvoerend niveau is om snel te kunnen schakelen.

Voor het komende jaar houdt deze overeenkomst voor de deelnemers daarom in dat ze uitspreken zich aan de samenwerking te committeren. Dat betekent in ieder geval dat hierin door de betrokkenen wat tijd wordt geïnvesteerd, al zal dit voor de meesten beperkt zijn. Voor een aantal gemeenten geldt dat ze gaan meedraaien in één of meer van de business cases. Daar zal wat extra tijd in gestoken moeten worden. Mogelijk zullen ook financiële middelen nodig zijn. Daar wordt per business case een ad hoc oplossing voor gezocht. De partijen die de business case uitwerken staat het vrij om in het voorstel dat zij uiteindelijk doen, de kosten die ze maken voor de business case of een deel van deze kosten, te verrekenen.

Verder is het goed te beseffen dat 'gezamenlijk' kan betekenen: met alle gemeenten binnen BOWA, maar ook slechts tussen 2 of meerdere gemeenten, of meerdere clusters van 2 of meer gemeenten, of alle gemeenten binnen één (van de drie) deelgebieden, per onderwerp met of zonder het waterschap.

Nader onderzoek zal moeten uitwijzen wat meest kansrijk is en de meeste meerwaarde heeft. Er is in de lijst al min of meer een voorkeursvolgorde aangebracht; punt 1 lijkt het meest kansrijk op korte termijn, punt 9 vergt veel onderzoek en afstemming op langere termijn.

De samenwerking is niet geheel vrijblijvend.

Door de minister is aangegeven dat als ze niet snel genoeg van de grond komt, verplichtende wetgeving van kracht zal worden. Door deze overeenkomst vast te stellen geven gemeenten en waterschap adequaat invulling aan de verwachtingen.

In de Waterwet aangegeven dat doelmatigheid vraagt om afstemming tussen gemeenten en waterschappen.

Vanuit beide perspectieven is er duidelijk druk om daadwerkelijk resultaat te boeken.

Om de samenwerking goed van de grond te krijgen is overleg nodig op diverse niveaus. De bestuurlijke gremia staan in de overeenkomst zelf beschreven. Daarnaast zijn er nog de volgende ambtelijke overleggen:

- een leidend team van drie managers uit de deelnemende gemeenten, een manager vanuit het waterschap, de voorzitter van ISARIZ en de ambtelijk secretaris;
- ISARIZ een inhoudelijk ambtelijke vertegenwoordiging van de deelnemende gemeenten en de ambtelijk secretaris;
- gemeentelijk ambassadeur als vertegenwoordiger van de gemeenten in het landelijke circuit die ook een taak heeft in het KRW proces (manager uit één van de deelnemende gemeenten).

## **Bijlage 2      Plan van aanpak BOWA 2011**

In deze bijlage is het Plan van aanpak BOWA 2011 overgenomen zoals dit op 04 april 2011 door het BOWA is vastgesteld. Door ontwikkelingen van na die tijd is het stuk op een aantal details inmiddels verouderd, daarover is het BOWA separaat geïnformeerd.

### **Plan van aanpak: Samenwerking in de (afval-) waterketen in het AGV-gebied.**

Datum : 22 februari 2011.

Status : concept.

#### **1. Inleiding.**

In het bestuurlijk overleg water van de gemeenten in het AGV-gebied (BOWA) van 5 november 2010 is afgesproken dat de gemeente Hilversum een beknopt plan van aanpak opstelt voor de vergadering van het BOWA op 10 december 2010. De kanttekeningen, gemaakt tijdens de gedachtewisseling door de voorbereidingscommissie op 10 december 2010 en 11 februari 2011, zijn in dit concept verwerkt.

De koepel van VNG en UvW heeft in juni 2010 bestuurlijk een gezamenlijke doelgerichte aanpak van de samenwerking in de afvalwaterketen voorgesteld, waarbij randvoorwaarden aangegeven zijn om de doelmatigheidswinst te kunnen realiseren. Daarbij zijn drie lijnen aangegeven :

- wegnemen van de belemmeringen in de wetgeving voor gemeenten;
- afstemmen van de investeringsbeslissingen op het niveau van zuiveringskringen;
- meer samenwerking in het operationele beheer.

Wat betreft de implementatie zijn daarbij de volgende prestatieafspraken geformuleerd:

- voor eind 2010 per (set van) zuiveringskringen bestuurlijke trekkers benoemen vanuit de deelnemende gemeenten en het Waterschap (bestuurlijke duo's);
- voor eind 2011 zijn bindende afspraken gemaakt over de wijze van samenwerking;
- voor eind 2012 wordt in meer dan 75% van de zuiveringskringen effectief en doelmatig samengewerkt.

De VNG heeft in de ledenbrief van 5 november 2010 verduidelijkt dat de bestaande zorgplichten voor de gemeenten behouden blijven en dat het uitgangspunt is dat er geen overheveling van taken plaats vindt. Naar aanleiding van gewijzigde wetgeving zijn nieuwe vormen van samenwerking tussen de gemeenten en waterschappen nodig. De bedoelde samenwerking is meer gestoeld op bilaterale afspraken (zie concept-leidraad VROM e.a.), in plaats van op wet- en regelgeving gestoelde voorschriften.

#### **2. Doel.**

Het doel is de samenwerking in de (afval-) waterketen binnen het AGV-gebied te vergroten, om zo een optimale kwaliteit tegen de laagst mogelijke kosten in die keten te realiseren, waarbij de kosten voor de burger minder, meer zullen toenemen. Dat doel wordt bereikt door het bundelen van kennis en/of capaciteit, het professionaliseren van het beheer en het besparen op investeringen en operationele taken.

#### **3. Randvoorwaarden en risico's.**

In het BOWA van 5 november 2010 is gediscussieerd over de wijze van samenwerking. Een



aantal randvoorwaarden zijn daarbij aan de orde geweest:

- de samenwerking moet zoveel mogelijk bottom-up gerealiseerd worden;
- de gemeentelijke afstemming van riolering in de openbare ruimte moet in stand blijven;
- de samenwerking moet een besparing opleveren;
- de samenwerking betreffende het operationeel beheer moet zoveel mogelijk lokaal, met natuurlijke partners, opgepakt worden.

Mogelijke risico's daarbij zijn :

- het opzetten van een te grote (proces- en/of project-) organisatie;
- een mogelijk gezamenlijk voordelig resultaat in een kring leidt tot kostenverhoging bij één of meerdere deelnemers in die kring.
- Nadere afspraken over verdeling van het risico in dat geval is noodzakelijk.

#### **4. Voorgestelde structuur.**

In het BOWA van 5 november 2010 zijn 3 mogelijke uitwerkingslijnen besproken:

1. kenniskring/-netwerk op het niveau van het gebied van AGV;
2. afstemming investeringen, regionaal op het niveau van één of meer zuiveringskringen; (m.n. nut, noodzaak en rendement voorgenomen investeringen);
3. samenwerking in het operationeel beheer, op lokaal niveau tussen natuurlijke partners. ( o.a. clustering uitvoeringstaken, intensiteit onderhoudsmaatregelen, vergroten bedrijfsmatige aanpak, mogelijkheden om kwaliteit en prestaties te vergroten );

Door de voorbereidingscommissie wordt voorgesteld aan te sluiten bij de reeds bestaande structuur met een geringe aanvulling om de voortgang in het proces van samenwerking te waarborgen.

Voorstel overlegstructuur:

- Voorbereidingscommissie BOWA. Dit is de huidige agendacommissie BOWA, wellicht met een kleinere zetting, aangevuld met een bestuurder van het Waterschap. De bezetting zou dan kunnen bestaan uit de voorzitter, een bestuurlijke vertegenwoordiging vanuit drie regio's en het Waterschap, inclusief ambtelijke ondersteuning.
- Het BOWA (is de huidige bezetting van wethouders uit de regio met ambtelijke ondersteuning, aangevuld met een bestuurder van Amsterdam en het waterschap.
- ISARIZ is een bestaand (netwerk-) overleg in de regio van ambtenaren, betrokken bij de afvalwaterketen (kenniskring). Dit overleg voortzetten en inzetten bij inhoudelijk uit te werken thema's. Vanuit deze groep ambtenaren kunnen ook de bestuurlijke voorstellen worden voorbereid ter besluitvorming (mogelijk in wisselende samenstelling, afhankelijk van de onderwerpen die aan de orde zijn);
- Aanvullend op de bestaande structuur is een leidend team gewenst (zie ook de aanbevelingen van het VNG) om de voortgang van de samenwerking te waarborgen en de trekkersrol te vervullen naar de kenniskring. Gedacht wordt aan een ambtelijke vertegenwoordiging vanuit de drie regio's op managementteamniveau en vanuit het waterschap;



Noot: De taak van de gemeentebassadeur op landelijk niveau en het onderbrengen van een ambtelijk secretariaat kan praktisch ingevuld worden door één van de betrokken partijen.

Als voorstel wordt gedacht aan drie samenwerkende regio's, die aansluiten op de bestaande milieuregio's (Variant 1, waarbij ook kleinere samenwerkingsverbanden mogelijk zijn, afhankelijk van het onderwerp):

- Amstelveen, Diemen, Ouder-Amstel, Aalsmeer, Uithoorn, Amsterdam
- Hilversum, Huizen, Blaricum, Eemnes, Laren, Baarn, Naarden, Bussum, Muiden, Weesp, De Wijdmeren
- De Ronde Venen (De Ronde Venen en Abcoude), De Stichtse Vecht (Maarsen Loenen, Breukelen)

Deze indeling sluit ook aan bij het voorstel van AGV/Waternet voor wat betreft de "gestapelde" zuiveringskringen.

Een alternatief is, gemeente Wijdmeren aan te laten sluiten bij De Ronde Venen en De Stichtse Vecht (Variant 2, mede bepaald op basis van de grondslag met soortgelijke problematiek).

Hilversum, Amstelveen en het waterschap hebben te kennen gegeven een trekkersrol te willen vervullen. Gevraagd wordt een vertegenwoordiger uit de derde regio.

De voormalige gemeenten De Ronde Venen, Loenen aan de Vecht, Breukelen en Abcoude hebben met Waternet al een studie verricht naar mogelijkheden tot samenwerking wat betreft water, beheer en informatie van beleid en projecten. Bij het zoeken van natuurlijke partners kunnen ook gemeenten betrokken worden die niet in het AGV-gebied liggen.

#### **4. Voorgesteld proces.**

Het proces om te komen tot de voorgestelde samenwerking is niet eenduidig aan te geven, maar kan voor (en mogelijk ook binnen) de verschillende regio's anders ingevuld worden. Andere logische of praktische vormen van samenwerking worden niet bij voorbaat uitgesloten.

De volgende processtappen worden voorgesteld:

- Het bestuurlijke duo te formeren (voorzitter BOWA en DB-lid AGV);
- Een voorbereidingscommissie voor de regio formeren;
- Het BOWA nog 3 keer in 2011 houden (april / september / december);
- Het BOWA in te laten stemmen met het plan van aanpak als startdocument ;
- De samenwerkingregio's (logische clusters) van gemeenten vast te stellen;
- Het leidende team zo spoedig mogelijk invullen;
- Het leidende team een planning/-procesvoorstel met acties op te laten stellen voor 2011 en 2012;
- De trekkers van de regio samen met de participanten (ambtelijke netwerk) in de eerste helft van 2011 de mogelijke resultaten van samenwerken te laten formuleren;
- De voorstellen van het leidend team in een BOWA van september bespreken en vast te stellen;
- Tweede helft van 2011 een definitief voorstel voor de wijze van samenwerken opstellen;
- Eind 2011 de afspraken over de wijze van samenwerking concretiseren.

Deze processtappen zijn bepalend voor het leidende team.

Voorstel bestuurlijk duo:

- Ruud Grondel (Trekker BOWA);
- Manfred van der Heijde (DB-lid, Waterschap AGV).

Voorstel samenstelling voorbereidingscommissie

- Ruud Grondel (trekker / voorzitter);
- .....(Wethouder Gemeente Hilversum);
- .....(Wethouder Gemeente.....);
- .....(Wethouder Gemeente.....);
- Manfred van der Heijde (DB-lid, Waterschap AGV);
- Ambtelijke ondersteuning.

Voorstel samenstelling Leidend team:

- Hans van Roekel (Gemeente Hilversum);
- Nico Altorf (Gemeente Amstelveen);
- ??? (Gemeente uit de derde regio);
- Adriaan van der Horst (Waterschap AGV).